

Mikkelin kaupungin vuoden 2021 ostolaskudatan tutkimus, rikastaminen ja analysointi

Taustaa

Mikkelin kaupunki julkaisi ensimmäistä kertaa ostolaskudatansa 31.3.2022. julkaistu aineisto kattaa vuoden 2021 ostolaskut ja sisältää niin palvelujen, aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden ostot kuin muutkin ostolaskuina maksetut menot kaikilta toimialoilta. Ostolaskudata sisältää käyttötalouteen ja investointeihin liittyvien laskujen lisäksi myös kaupungin rahoitusmenoihin liittyviä kirjauksia. Ostolaskudatan julkaisulla Mikkelin kaupunki haluaa osaltaan olla mukana julkisen varojenkäytön avoimuuden ja toiminnan läpinäkyvyyden lisäämisessä.

Ostolaskudata julkaistiin excel-muodossa. Vuosikohtaiset ostolaskutiedot julkaistaan jatkossa kerran vuodessa aina tilinpäätöksen valmistumisen jälkeen. Vuoden 2021 ostolaskuaineisto on ladattavissa kaupungin verkkosivuilta osoitteesta www.mikkeli.fi/ostolaskudata. Excel-muotoisen datan lisäksi aineistosta julkaistiin myöhemmin keväällä myös PowerBI-visualisointi.

Ostolaskudata ja julkiset hankinnat

Koska ostolaskudata sisältää paljon hankintoihin liittymätöntä tietoa (mm. avustukset ja tuet sekä ESSOTEn palveluostoja) siitä ei suoraan voi vetää johtopäätöksiä hankintojen osalta. Ostolaskudatan ja julkisten hankintojen hankintadatan välille ei siis voi laittaa yhtäläisyysmerkkejä. Tulosten analysoinnissa ja julkaisemisessa ostolaskudataa käsitellään kuitenkin hankintadatanä koska hankintadatanä ei tällä hetkellä ole mahdollista saada yksilöityjä tietoja tietojärjestelmistä. Mikkelin kaupungin hankintapalvelut ja Mikkelin kehitysyhtiö Miksei Oy teettivät yhteistyössä ostolaskudatan ja hankintatoiminnan analysoinnin pohjaksi opinnäytetyön Mikkelin kaupungin hankintojen kohdistumisesta ja elinvoimavaikutuksista. Opinnäytetyön teki Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun (XAMK) YAMK-opiskelija Julia Partti. Opinnäytetyön tuloksena saatiin paljon lisätietoa ostojen/hankintojen kohdistumisesta, jakautumisesta ja volyymeista. Opinnäytetyön tuloksia tarkennettiin ja syvennettiin vielä Mikkelin kehitysyhtiö Miksei Oy:n manuaalisen työn ja Mindhive Oy:n kehittämän pienen ohjelman avulla.

Mikkelin kaupungin hankintojen kokonaisarvo ja jakautuminen

Ostolaskudatan perusteella Mikkelin kaupungin hankintojen ja ostojen yhteisarvo oli vuonna 2021 83,9 miljoonaa euroa. Ostolaskujen kokonaismäärä oli 92,9 miljoonaa euroa sisältäen myös tuet ja pois lukien ESSOTEn laskutuksen.

Hankinnan / oston jakautuminen tyypeittäin	Arvo	Arvo %:na
Aineelliset hyödykkeet	20 121 443	23,96
Aineet tarvikkeet ja tavarat	14 762 845	17,58
Palvelujen ostot	38 325 260	45,64
Muut hankinnat (mm. investoinnit ja investointihankinnat)	10 763 185	12,82
Yhteensä (pois lukien tuet, avustukset ja ESSOTE:n laskutus)	83 972 733	100
Yhteensä kaikki (pl .ESSOTE)	92 909 428	

Mikkelin kaupungin hankintojen toimittajien lukumäärä

Toimittajien määrään on laskettu mukaan vain kaikki yli 1000 €:n arvosta palveluita ja/tai tuotteita kaupungille toimittaneet toimittajat. Tämän rajauksen puitteissa Mikkelin kaupungilla on ostolaskudatan mukaan 1129 toimittajaa. Toimittajista 15 kpl toimitti kaupungille palveluita ja/tai tuotteita yli miljoonan euron arvosta. Yli 10 000 €:n toimittajia taas on kaikkiaan 428 kpl.

Kaikki toimittajat, lukumäärät, toimittajien euromääräisin kategorioin:

- Yli 1 000 000 € 15 kpl
- Yli 100 000 € 121 kpl
- Yli 50 000 € 179 kpl
- Yli 10 000 € 428 kpl
- Yli 1 000 € 1129 kpl

Julkaistun ostolaskudatan perusteella kaikkien toimittajien/laskuttajien kokonaismäärä on 3353 kpl.

Mikkelin kaupungin hankintojen kohdistuminen yritysten kokoluokittain ja sijainnin perusteella

Opinnäytetyössä ja ostolaskudatan analyysissä käytetyt yrityskoon määrittelyt ovat seuraavat:

Yrityskoon määritelmät	Henkilöstömäärä	Liikevaihto*
Mikroyritys	<10	<700 000€
Pienyritys	<50	<12 M€
Keskisuuri yritys	<250	< 40 M€
Suuri yritys	250+	+ 40 M€

*Kirjanpidon kokoluokitus

Paikallisten yritysten luokittelu on tehty henkilöstömäärän mukaan koska liikevaihtotiedot puuttuvat niin monilta paikallisilta yrityksiltä että tilastoja ei saatu siltä osin tarkoiksi.

Tarkasteltaessa euromääräisesti kaikkia toimittajia yritysten koon perusteella, toimittajien osuus on kohtalaisen tasaisesti jakautunut, poikkeuksena mikroyritykset, jotka toiminnan luonteen kannalta ymmärrettävästi toimittavat euromääräisesti pienimmällä osuudella.

Kaikki ostolaskut, mukaan lukien tuet ja avustukset jakautuvat toimittajan koon mukaan seuraavasti:

Hankintojen jakautuminen (henkilöstömäärän mukaan)		
Mikroyritys	9 448 039,95 €	10,2 %
Pienyritys	29 188 474,48 €	31,6 %
Keskisuuri yritys	20 564 684,84 €	22,2 %
Suuri yritys	15 547 655,15 €	16,8 %
Ei kokotietoa	1 030 460,45 €	1,1 %
Sidosyksikkö	16 666 085,82 €	18,0 %
Yhteensä	92 445 400,69 €	100 %

Sidosyksikköjen osalta summa pitää sisällään ostojen lisäksi myös sidosyksikköjen rahoituksen ja mm. vuokrat toimitiloista. Sidosyksiköistä tarkempaa tietoa sivulla 9.

Lukumäärällisesti eniten toimittajia Mikkelin kaupungin toimittajista ilmoittaa kotipaikakseen Mikkelin. Mikkeliäisiä toimittajia on yhteensä 319 kpl eli 28,3 % kaikista toimittajista. Seuraavaksi suurin toimittajaryhmä kotipaikan perusteella on Helsinki, pääkaupunkiseudun ollessa muutenkin vahvassa roolissa. Mikkelin seudulta toimittajia tulee vain 23 kpl eli 2 % toimittajista.

Kaikkien ostojen toimittajien kotikunnat viiden suurimman luokan osalta ovat seuraavat:

Toimittajien jakautuminen palveluntuottajien kotikunnan mukaan		
Mikkeli	319	28,3 %
(Mikkelin seutu)	(342)	(30,3 %)
Helsinki	232	20,5 %
Vantaa	70	6,2 %
Espoo	64	5,7 %

Kaikkien toimittajien joukosta suurin osuus on mikroyrityksiä. Kaikkien toimittajien joukosta pk-yritykset muodostivat 78 %. Kokotietoa ei ollut käytettävissä 11 %:sta toimittajista. Niiden yritysten osuudesta, joiden kokoluokka on tiedossa, pk-yritysten osuus oli 87,99 %

Mikkelin kaupungin kaikkien toimittajien jakautuminen eri kokoihin yrityksiin:

Palveluntuottajien koko henkilöstömäärän mukaan		
Mikroyrityksiä	442	39 %
Pienyrityksiä	305	27 %
Keskisuuria yrityksiä	136	12 %
Suuria yrityksiä	125	11 %
Ei kokotietoa	121	11 %
Yhteensä	1129	100 %

Mikkeliäiset toimittajat kokoluokittain ja euromäärin

Mikkelin kaupungilla oli vuonna 2021 320 kpl yli 1000 € vuodessa laskuttavaa paikallista toimittajaa. Mikkeliäisistä toimittajista suurin toimittajaryhmä oli ylivoimaisesti mikroyritykset, joita oli 74,7 % paikallisista toimittajista, lukumäärän ollessa 239 kpl. Seuraavaksi suurin ryhmä oli pienyritykset, joita oli 68 kpl eli 21,3% kaikista paikallisista toimittajista. Mikro- ja pienyritysten osuus paikallisista toimittajista oli yhteensä 96,00 % ja pk-yritysten osuus 98,7 %.

Huomattavaa toisaalta on että kaupungille toimittavista 125:sta suuryrityksestä vain 4 kpl on Mikkeliäisiä suuryrityksiä. Monien paikallista toimintaa omaavien suuryritysten kotipaikka on siis muu kuin Mikkeli.

Hankintojen jakautuminen henkilöstömäärän mukaan		
Mikroyritys	239	74,7 %
Pienyritys	68	21,3 %
Keskisuuri yritys	9	2,8 %
Suuri yritys	4	1,3 %
Ei henkilöstötietoa	0	0,0 %
YHTEENSÄ	320	100,0 %

Euromääräisesti hankinnat jakautuivat paikallisille toimittajille siten että pk-yritykset muodostivat 98,5 %:n osuuden paikallisesta laskutuksesta. Euromääräisesti tämä tarkoittaa 21 027 108,8 euroa. Paikallisten toimittajien kokonaisosuus laskutuksesta oli 21 355 916,11 €.

Hankintojen jakautuminen euromääräisesti (yrityskoko henkilömäärän mukaan)		
Mikroyritys	7 208 133,50 €	33,8 %
Pienyritys	11 543 413,52 €	54,1 %
Keskisuuri yritys	2 275 561,79 €	10,7 %
Suuri yritys	328 807,30 €	1,5 %
Ei liikevaihtotietoa	- €	0,0 %
YHTEENSÄ	21 355 916,11 €	100,0 %

Paikallisten toimittajien osuus kaikista toimittajista oli euromäärän perusteella prosentuaalisesti 41 % hankintojen kokonaisarvosta. Paikallisiksi toimittajiksi on laskettu kaikki ne palvelun tuottajat, joiden kotipaikka on Mikkeli. Mukana ovat siis myös konserniyhtiöt. Ne kansalliset/kansainväliset yritykset, joilla on kotipaikka muualla kuin Mikkeliä mutta toimipiste tai toimipaikka myös Mikkeliä, eivät ole mukana paikallisten yritysten osuudessa. Jos nämä yritykset laskettaisiin mukaan paikallisten osuuteen, paikallisten toimittajien osuus kasvaisi arviolta n. 55 – 60:een %:iin.

Kaksikymmentä suurinta paikallista laskuttajaa vuonna 2021

	Nimi (ostolaskudata)	Kotipaikka	Liikevaihto 1000€	Henkilöstö	Ostosumma
1.	MAARAKENNUS TALPA OY	Mikkeli	4558	28	2 361 793,56 €
2.	Lumme Energia Oy	Mikkeli	86761	39	1 460 385,49 €
3.	Tilausliikenne Himanen Oy	Mikkeli	1682	18	1 298 360,12 €
4.	ETELÄ-SAVON TYÖTERVEYS OY	Mikkeli	8575	63	1 039 059,98 €
5.	Mipro Oy	Mikkeli	24220	129	940 335,24 €
6.	Järvi-Suomen Energia Oy/Factor	Mikkeli	144170	17	905 327,33 €
7.	JP YHTIÖT OY	Mikkeli	5062	24	650 462,17 €
8.	Saimaa Stadiumi Oy	Mikkeli	1302	9	617 859,81 €
9.	IHASTJÄRVEN LINJA OY	Mikkeli	731	5	571 530,26 €
10.	Palvelutukku Itä-Suomi Oy	Mikkeli	6969	16	539 604,70 €
11.	MAANRAKENNUS HYYRYLÄINEN OY	Mikkeli	829	4	531 133,38 €
12.	OTAPRO OY	Otava	1836	11	515 340,01 €
13.	MAALAUS JA PINNOITUS AHTIAINEN	Mikkeli	701	10	410 405,99 €
14.	OW-Yhtiöt Oy	Pellosniemi	1631	11	351 169,15 €
15.	MIKKELIN ULATAKSIT OY	Mikkeli	1405	4	331 010,36 €
16.	RAKENNUSL. MATTI NYKÄNEN OY	Mikkeli	2874	19	318 068,75 €
17.	MARSKI DATA OY MIKKELI	Mikkeli	5926	30	291 005,11 €
18.	Tuplabus Oy	Mikkeli	476	6	290 916,67 €
19.	MIKKELIN SÄHKÖASENNUS OY	Mikkeli	1796	13	286 289,89 €
20.	Talonrakennus Pitkänen Ky	Mikkeli	0	4	263 795,16 €

Paikallisten toimittajien lukumäärät, toimittajien euromääräisin kategorioin

Laskutuksen määrä €	Toimittajien lukumäärä kpl
Yli 1 000 000	4
Yli 100 000	44
Yli 50 000	62
Yli 10 000	134

Hankintojen jakautuminen toimialoittain sekä paikallisten toimittajien ja paikallisten mikroyritysten osuus toimialan hankinnoista

Taulukossa 5. kuvataan hankintojen jakautuminen toimialoittain ja kerrotaan paikallisten toimittajien ja paikallisten mikroyritysten osuus paikallisten toimittajien euromääräisestä osuudesta. Taulukosta voidaan tulkita että usealla toimialalla paikallisia toimittajia on vähän tai ei ole lainkaan. Toimialoilla voi kuitenkin olla paikallisia toimittajia, joiden palvelut tai tuotteet eivät ole kaupungin tarvitsemia. Joillain toimialoilla paikallista liiketoimintaa ei ehkä ole lainkaan. Näitä toimialoja (joissa myös on merkittävä määrä hankintoja) ovat mm. teollisuus, tukku- ja vähittäiskauppa ja rahoitus ja vakuutustoiminta. Toimialoja, joissa paikallisten toimittajien osuus on suuri, ovat rakentaminen, maatalous metsätalous ja kalatalous, vesiviemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja puhtaanapito, kuljetus- ja varastointi, kiinteistöala, koulutus sekä taiteet viihde ja virkistys. Poikkeuksellisen suuri mikroyrittäjien osuus on mm. maa- metsä- ja kalataloudessa, kuljetuksessa ja varastoinnissa, kiinteistöalalla, ammatillisella, teknisellä ja tieteellisellä alalla ja terveystoiminnalla ja sosiaalialalla.

Taulukko 5. Toimialojen kokonaisvolyymi

Taulukko 5. Toimialojen kokonaisvolyymi	Toimialan kokonaisvolyymi (EUR)	Paikallisille toimittajille kohdistunut osuus (%)	Paikallisille mikroyrityksille kohdistunut osuus paikallisten toimittajien osuudesta (%)
Toimiala			
A = maatalous, metsätalous ja kalatalous	178 697	33,02	75,83
B = kaivostoiminta ja louhint	65 311	2,92	100,00
C = teollisuus	5 930 412	8,84	4,18
D = sähkö-, kaas- ja lämpöhuolto, jäähdytysliiketoiminta	8 747 875	100,00	2,38
E = vesihuolto, viemäri- ja jätevesihuolto, jätehuolto ja muu ympäristön puhtaanapito	1 882 343	51,88	20,88
F = rakentaminen	18 081 917	50,90	14,31
G = tukku- ja vähittäiskauppa; moottoriajoneuvojen ja moottoripyörien korjaus	18 491 284	15,94	9,06
H = kuljetus ja varastointi	6 777 288	57,74	45,20
I = majoitus- ja ravitsemistoiminta	123 274	53,14	6,96
J = informaatio ja viestintä	7 154 804	6,20	23,27
K = rahoitus- ja vakuutustoiminta	2 532 125	3,60	0
L = kiinteistöalan toiminta	4 264 193	85,01	57,25
M = ammatillinen, tieteellinen ja tekninen toiminta	7 842 109	27,56	38,15

N = hallinto- ja tukipalvelutoiminta	3 987 751	12,92	10,78
O = julkinen hallinto ja maanpuolustus; pakollinen sosiaalivakuutus	344 791	0	0
P = koulutus	3 433 203	98,43	0,37
Q = terveys- ja sosiaalipalvelut	659 608	14,59	36,32
R = taiteet, viihde ja virkistys	1 374 948	95,03	8,45
S = muu palvelutoiminta	227 814	31,75	9,19
T = kotitalouksien toiminta työnantajina; kotitalouksien eriyttämätön toiminta tavaroiden ja palveluiden tuottamiseksi omaan käyttöön	0	0	0
U = kansainvälisten organisaatioiden ja toimielinten toiminta	1 416 549	0	0
X = toimiala tuntematon	0	0	0
yhteensä	93 516 296	40,75	18,52

Kaikki kilpailutukset Cludia kilpailutusjärjestelmällä

Mikkelin kaupungin hankintaohjeen mukaan kaikki kilpailusrajan ylittävät hankinnat kilpailutetaan sähköisesti Cludia kilpailutusjärjestelmän kautta. Kilpailusraja oli vuonna 2021 10.5. lähtien 10 000,00 €, sitä ennen raja oli 6000,00 €. Seuraavassa taulukossa (taulukko 6.) nähdään kaikkien hankintojen kilpailutusmäärien kehitys hankintaluokittain jaoteltuna:

Taulukko 6. Julkaistut kilpailutetut hankinnat vuosina 2019–2021 Vuosi	Alle kansallisen kynnsarvon hankinnat	Kansalliset hankinnat	EU-hankinnat	Julkaistujen kilpailutettujen hankintojen määrä yhteensä
2019	96	48	12	156
2020	95	26	18	139
2021	126	34	7	167

Kilpailutetut hankinnat hankintalajeittain jakautuvat kaikkien hankintojen osalta tavara- ja palveluhankintoihin sekä rakennusurakoihin taulukon 7 mukaisesti. Vuosittaista vaihtelua eri hankintalajien osuudessa on mutta kolmen vuoden seurantajaksolla kuitenkin aika vähän.

Taulukko 7. Kilpailutetut hankinnat hankintalajeittain vuosina 2019–2021 Vuosi	Tavarat	Palvelut	Rakennusurakat
2019	52	45	59
2020	39	48	52
2021	55	62	50
yhteensä	146	155	161

Yhteislukumäärän ero taulukoiden 6. ja 7. välillä johtuu mahdollisuudesta valita kilpailutusjärjestelmässä hankintalajiksi myös ”Muu” – hankinta.

Kansalliset ja EU-hankinnat

Kaikkien kilpailutettujen hankintojen määrä on ollut hienoisessa kasvussa, vaikka puitejärjestelyiden hyödyntäminen onkin lisääntynyt. Puitejärjestelyjen käyttö vähentää erilliskilpailutusten määrää kun ainakin osa hankinnoista tilataan sijoitusjärjestyksen perusteella. Toisaalta puitejärjestelyjen käyttö lisää puitejärjestelyn sisäisiä rajoitettuja pienten hankintojen eli minikilpailutuksia. Kansallisten ja EU-hankintojen määrä on silti pysynyt samansuuruisena vuodesta toiseen. Suurten hankintojen hankintamenettelyissä ylivoimaisesti käytetyin on avoin menettely. Rajoitettuja menettelyitä on suurista hankinnoista vain 1,8 %.

Taulukko 8. Kansalliset ja EU- hankinnat hankintamenettelyitt än vuosina 2019– 2021 Vuosi	Avoin	Rajoitettu menettely	Neuvottelu- menettely	Kilpailullinen neuvottelume- nettely	Muu
2019	59	1	1	0	0
2020	43	1	0	2	1
2021	45	1	0	0	1

Suurten hankintojen tarjouksiin tutustuneiden määrä on selvässä laskussa. Samoin saapuneiden tarjousten määrä. Kehitystä voidaan pitää huolestuttavana.

Kynnysarvon ylittävien hankintojen tarjouksiin tutustuneet ja saapuneet tarjoukset vuosina 2019–2021 Vuosi	Tarjouksiin tutustuneiden määrä	Saapuneiden tarjousten määrä
2019	1 388	338
2020	978	204
2021	933	155

Kynnysarvon alittavat hankinnat

Kansallisen kynnysarvon alittavat hankinnat jaotellaan **pienhankintoihin ja kevennettyihin kilpailutuksiin**. Pienhankinnoissa on arvioitavana kriteerinä halvin hinta. Kevennetyissä kilpailutuksissa käytetään myös laadullisia, pisteytettäviä laadukriteerejä. Kummassakin kategoriassa laadun toteutumista voidaan luonnollisesti varmistaa monilla erilaisilla ehdottomilla vaatimuksilla.

Pienhankintojen tilastot ja niiden kehitys

Pienhankintojen määrän (arviointiperusteena hinta) kehitys kolmen viime vuoden ajalta:

2019	71
2020	68
2021	93

Taulukko 11. Pienhankinnat hankintamenettelyittäin

Pienhankinnat hankintamenettelyittäin vuosina 2019–2021 Vuosi	Avoin menettely	Rajoitettu menettely
2019	33	38
2020	30	38
2021	33	60

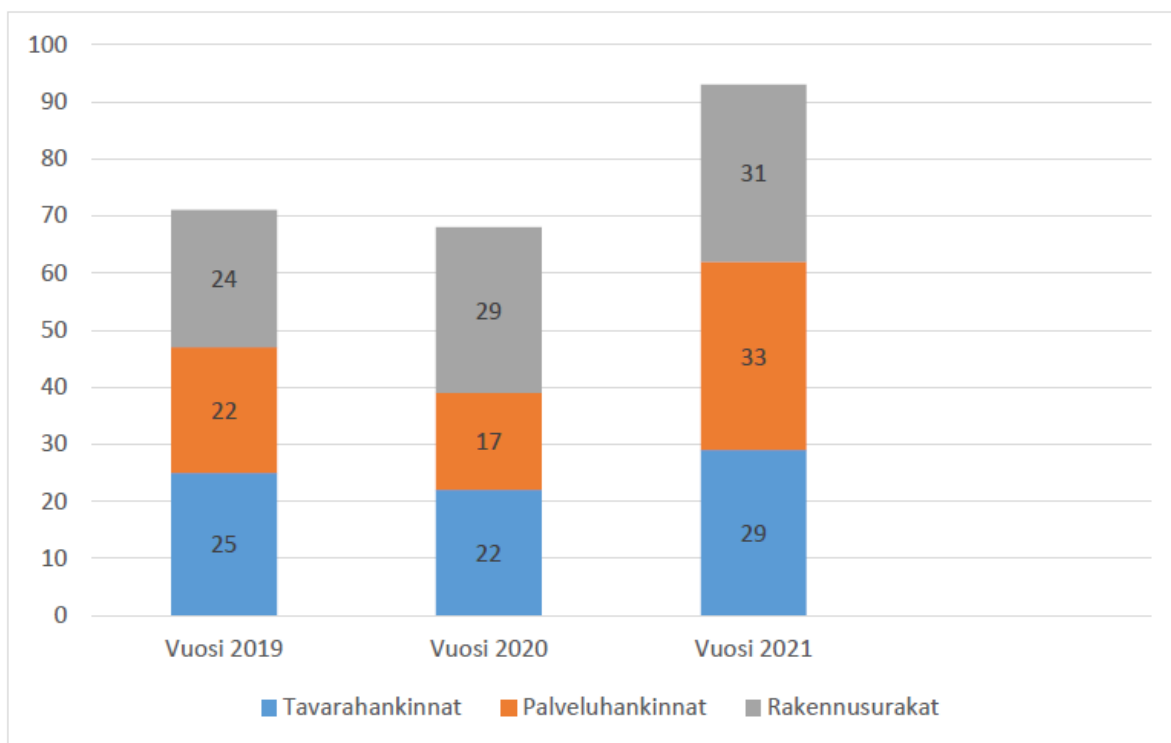
Rajoitetun menettelyn kasvu vuoden 2021 selittyy osittain puitejärjestelyjen hyödyntämisen lisääntymisestä ja osittain siksi että yhä useampi puitejärjestelyn sisäinen hankinta kilpailutettiin ns. minikilpailutuksena sopimustoimittajien kesken – sijoitusjärjestyksen mukaan tilaamisen sijasta. Näitä puitejärjestelyjen sisäisiä minikilpailutuksia oli 36 kpl.

Tilaaajan harkinnan mukaan rajoitettuun menettelyyn pienhankinnan läpiviemiseksi puitejärjestelyn ulkopuolella – hankintaohjeen mahdollistamalla tavalla – on päädytty siis 24 kertaa.

Tarkempi analyysi rajoitettuun menettelyyn päättämisestä puitejärjestelyjen ulkopuolissa hankinnoissa ja siihen liittyvistä syistä on syytä tehdä, ettei pienhankintojen kilpailuttamisen avoimuus kärsi liiallisesti.

Pienhankintojen jakautuminen hankintalajeittain.

Kuvassa 7 on kuvattu eri hankintalajien osuus kevennetyistä kilpailutuksista (arviointikriteeristö). Eri hankintalajien osuus on pysynyt samana vuosien varrella myös 2021 vaikka kilpailutusmäärät ovatkin nousseet.

Kuva 7. Pienhankinnat hankintalajeittain vuosina 2019–2021

Kevennettyjen kilpailutusten tilastot ja niiden kehitys

Kevennettyjen kilpailutusten määrän (arviointiperusteena laadulliset kriteerit ja hinta) kehitys kolmen viime vuoden ajalta:

2019	25
2020	27
2021	33

Kevennetyt kilpailutukset hankintalajeittain vuonna 2021

Kevennetyt kilpailutukset hankintamenettelyittäin vuonna 2021	Avoim menettely	Rajoitettu menettely
2021	19	9

Avoimien ja rajoitettujen kynnsarvon alittavien hankintojen vertailua vuodelta 2021

Hankintamenettely vs. hankintatyyppi:

Kynnsarvon alittavat hankinnat hankintamenettelyittäin 2021	Pienhankinta	Kevennetty kilpailutus	Yhteensä
Avoim menettely	33	19	52
Rajoitettu menettely	60	9	69
Yhteensä	93	28	121

Hankintamenettely "Muu hankinta", 5 kpl: ei raportointitietoa.

Tarjousten määrien vertailu kynnyksarvon alittavissa hankinnoissa:

Kynnyksarvon alittavat hankinnat: tarjoukset / tarjouspyynnöt	Tarjouspyynnöt	Tarjoukset	Tarjouksia per tarjouspyyntö
Pienhankinta	93	220	2,37
Kevennetty kilpailutus	28	69	2,45

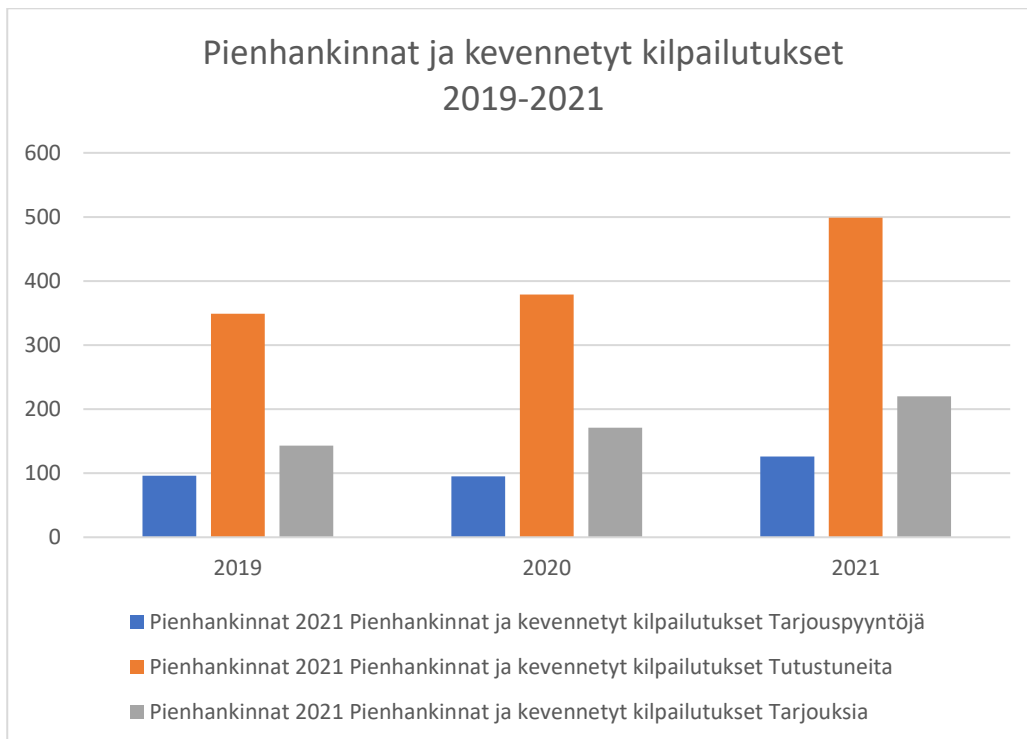
Vaikka kevennetyistä hankinnoista kilpailutetaan avoimesti 2/3 osaa, se ei juurikaan näy eroina tarjousten määrässä suhteessa pienhankintoihin, joista kilpailutetaan avoimella menettelyllä 1/3 osa.

Huomionarvoista on että kynnyksarvon ylittävissä hankinnoissa tarjouspyyntöä kohden vastaanotetaan kuitenkin 3,2 tarjousta per tarjouspyyntö.

Pienhankintojen ja kevennetyjen kilpailutusten tarjouspyyntöihin tutustuneet ja tarjouksen jättäneet

Tarjouksiin tutustuneiden määrä on tasaisessa kasvussa. Vuoden 2021 kasvanut luku johtuu osittain kuitenkin kilpailutusten määrän kasvusta. Tutustuneita per tarjouspyyntö on suunnilleen saman verran. Tarjouksen jättäneiden määrä on myös samasta syystä tasaisessa kasvussa. Tarjousten määrä per tarjouspyyntö on kuitenkin edelleen huomattavan alhainen - noin 2,4 tarjousta per tarjouspyyntö (121 tarjouspyyntöä / 289 tarjousta).

Kuva 8. Mikkelin kaupungin pienhankintojen tarjouspyynnöt, tarjouksiin tutustuneet ja saapuneet tarjoukset vuosina 2019–2021

Sidosyksiköiden osuus ostolaskudatassa

Ostolaskudata sisältää sidosyksiköiden osalta mm. palvelujen oston, rahoituksen, yhtiövastikkeet, tilavuokrat ja hanketoiminnan omarahoituksen kaupungilta sidosyksiköille. Erityisen selvästi tämä näkyy

MikseiMikkelin luvuissa, joissa on sisällytettyä myös kaupungin kautta kulkevan seuturahoituksen osuus hankkeiden omavastuurahoituksesta.

Hankinnat/ostot konserniyhtiöiltä ja tuet/avustukset konserniyhtiöille ovat kokonaisuudessaan seuraavat:

Toimittaja	Nimi (ostolaskudata)	y-tunnus	location	Liikevaihto 1000€	Henkilöstö	Ostosumma
41866	ETELÄ-SAVON ENERGIA OY	0940995-3	Mikkeli	43535	64	4 378 200,81 €
49703	MIKKELIN KEHITYSYHTIÖ MIKSEI	0600598-8	Mikkeli	2514	39	2 482 111,03 €
66827	MEIDÄN IT JA TALOUS OY	2945110-4	Lappeenranta	53622	440	2 386 513,48 €
71735	ESE-VERKKO OY	1868783-2	Mikkeli	9676	11	1 606 263,26 €
72388	MIKKELIN JÄÄHALLI OY	2418213-6	Mikkeli	530	0	1 374 241,68 €
70979	ESE-TEKNIikka OY	1015666-6	Mikkeli	3276	16	1 168 938,50 €
49415	METSÄSAIRILA OY	2011619-0	Mikkeli	8122	23	701 958,65 €
65701	ETELÄ-SAVON KAMPUSKIINTEISTÖT	1013321-0	Mikkeli	0	0	586 132,03 €
70393	KIINTEISTÖKEHITYS NAISTINKI OY	0514694-9	Mikkeli	0	5	542 062,17 €
72522	MIKKELIN OPPILAITOSKIINTEISTÖT	2512829-7	Mikkeli	4205	0	380 953,56 €
70809	KIINT. OY TIETOTALOKORTTELI	0913161-3	Mikkeli	969	0	367 626,55 €
39548	ETELÄ-SAVON KOULUTUS OY/TEKNII	2249317-6	Mikkeli	29615	250	260 033,92 €
41726	KUNTIEN TIERA OY	2362180-3	Helsinki	47120	274	224 151,33 €
70981	HAUKIVUOREN LÄMPÖ OY	1017240-4	Mikkeli	506	1	206 898,85 €
YHTEENSÄ						16 666 085,82 €

Mikkeli kilpailuttajana verrokkikaupunkiin nähden

Kaupunkien kilpailutusmääriä ei ole kattavasti julkaistu missään verrokkikaupungissa. Mikkelin kaupungilla on käytössään kilpailutusjärjestelmän toimittajan – Cloudia Oy:n - toimittamia tilastoja verrokkikaupungeista. Näitä tietoja ei sellaisenaan voi ilman Cloudian ja verrokkikaupunkien lupaa julkaista. Lukuja voidaan kuitenkin tarkastella anonyymisti ja vertailussa Mikkelin kaupunki pärjää mainiosti.

Vertailussa kolmeen keskisuuren Mikkelin kanssa samaa kokoluokkaa olevaan kaupunkiin vuoden 2021 Cloudia-järjestelmällä kilpailutettujen hankintojen osalta Mikkeli pärjää seuraavasti:

2021	Mikkeli	Verrokki I	Verrokki II	Verrokki III	KA
Pienhankinnat	126	60	54	43	70,75
Kansalliset	34	35	52	12	33,25
EU	7	15	18	3	10,75
Yhteensä	167	110	124	58	114,75

Vertailussa on edustettuna yksi Mikkeliä suurempi, yksi samankokoinen ja yksi pienempi keskisuuri kaupunki.

Tarkasteltaessa tutkimusvuotta edeltäviä vuosia 2019-2020 viiden keskikokoisen kaupungin ja Mikkelin tilastoja voidaan verrata vuoden 2021 osalta trendien ja jatkuvuuden osalta. Vertailussa on mukana sekä samankokoisia että suurempia ja pienempiä kaupunkeja kuin Mikkeli.

2019-2020	Mikkeli	Verrokki 1	Verrokki 2	Verrokki 3	Verrokki 4	Verrokki 5	Keskiarvo
Pienhankinnat	191	96	84	120	67	61	103,1667
Kansalliset ja EU	104	51	65	70	105	15	68,33333
Yhteensä	295	147	149	190	172	76	171,5
Tarjoukset	969	408	507	785	562	252	580,5
Tarjous/Hankinta	3,28	2,78	3,4	4,13	3,27	3,32	3,363333

Tarjousten määrä per tarjouspyyntö ei missään vertailukaupungissa ole kovin korkea. Mikkeli edustaa vertailukaupunkien osalta tässä keskitasoa. Tarjousten määrässä Mikkeli on kärjessä, johtuen muita kaupungeja ahkerammasta kilpailuttamisesta.

Mikkeli kaupungin hankintojen elinvoimavaikutukset

”Mikkelin kaupungissa on kilpailukykyinen yrityskanta, koska niin usealle eri toimialalla toimivalle paikalliselle yritykselle on kohdistunut julkisia hankintoja. Varsinkin niillä toimialoilla, joilla on paljon paikallista yritystoimintaa, niin niillä toimialoilla paikallisille yrityksille kohdistui toimialojen arvosta suuremmat prosenttiosuudet. Näin ollen voidaan todeta, että Mikkelin kaupungin julkisilla hankinnoilla on merkitystä etenkin toimialoilla, joilla toimii paljon paikallisia yrityksiä. Paikallista yritystoimintaa on jo monella toimialalla, joten Mikkelin kaupungin ympäristöä voidaan pitää vetovoimaisena. Vetovoimainen ympäristö ja kilpailukykyinen yrityskanta lisäävät alueen elinvoimaisuutta.”

”Yleisesti vallitsee käsitys, että pienet yritykset eivät pärjää julkisissa hankinnoissa. Kuitenkin ostolaskujen toimittajista yli 61 prosentilla ostolaskujen kokonaissumma oli alle 10 000 euroa. Näin ollen julkiset hankinnat eivät ole aina isoja hankintoja euromäärällisesti, joten pienillä yrityksillä on hyvät mahdollisuudet osallistua ja pärjätä julkisissa hankinnoissa. Etelä-Savon maakunnassa pk-yrityksiä on todella paljon. Voidaan siis todeta, että Mikkelin kaupungin julkisilla hankinnoilla on merkitystä alueen elinvoimalle ja sen kehittymiselle. Nimittäin julkiset hankinnat tarjoavat yhden mahdollisuuden pk-yrityksille tarjota heidän palveluitaan ja tuotteitaan julkisen sektorin toimijoille.”

”Ostolaskuissa ei ilmene sitä, että missä määrin paikalliset yritykset toimivat alihankkijoina erilaisissa urakoissa. Rakennusalan ja muiden toimialojen isot urakat menevät usein Mikkelin ja Etelä-Savon ulkopuolisille yrityksille. Nämä rakennuttajat käyttävät kuitenkin yleensä paikallisia alihankkijoita. Ostolaskuista siis ilmenee rakennuttajille maksetut laskut. Mutta kuitenkin ei tiedetä, miten paljon paikalliset alihankkijat laskuttavat eri urakoissa rakennuttajia. Näin ollen maksetuista ostolaskuista osa kulkeutuu paikallisille yrityksille rakennuttajan tilin kautta. Voidaan todeta, että Mikkelin kaupungin julkiset hankinnat lisäävät mahdollisesti yritysten liikevaihtoa ja täten alueen elinvoimaa myös tätä kautta.”

”Hankintoja luokittelemalla voidaan todeta, että erilaisilla hankinnoilla on erilainen vaikutus elinvoimaan. Nimittäin muiden kilpailutettujen hankintojen tarjousten määrät laskivat. Tarjousten vähäisestä määrästä voidaan todeta, että niistä ei siis kilpailla. Koronapandemian aikana monien yritysten liikevaihto laski. Voisi kuvitella, että lisämyyntiä olisi tavoiteltu sitten esimerkiksi julkisista hankinnoista niihin osallistumalla. Tosin pienhankintojen määrät myös laskivat vuodesta 2019 vuoteen 2020, mutta pienhankintoihin saapui

kuitenkin enemmän tarjouksia vuonna 2020 vuoteen 2019 verrattuna. Pienhankinnoista on ollut siis enemmän kilpailua ja sama trendi voidaan nähdä jatkuvan. Kilpailukykyisestä yrityskannasta on esitetty näkemyksiä sen puolesta ja sitä vastaan. Hankintojen luokittelu paljastaa myös sen, että kaikkiin hankintoihin ei yritysten kilpailukyky ole riittävää tai hankintoihin osallistuminen ei kiinnosta. Mikkelin kaupungin julkisten hankintojen merkitys alueen elinvoimaan on havaittavissa. Kuitenkaan ei pystytä konkreettisia merkityksiä kertomaan, kuten hankintojen vaikutusta työpaikkojen määriin tai liikevaihtoon. Kuitenkin paikallisuusaste laskettiin ja paikallisten pk-yritysten osuus. Niillä mittareilla voidaan mitata paikallista elinvoimaa. Molempien mittareiden lukemat ovat suhteellisen suuret, joten voidaan todeta, että Mikkelin kaupungin julkisilla hankinnoilla on merkitystä alueen elinvoimalle.”

Keskeiset tulokset ja johtopäätökset

- Hankinta- ja ostotoiminnalla on suuri merkitys kaupungin ja yritysten toiminnalle ja taloudelle: volyymi oli vuonna 2021 83 972 733,00 €
- Mikkelin kaupunki on kilpailutusmäärien perusteella tunnollinen kilpailuttaja ja erityisen ahkera pienhankintojen kilpailuttaja
 - o tämä tarjoaa mahdollisuuksia erityisesti mikro- ja pienyrityksille ja tämä näkyikin tutkimuksen tuloksissa
- Kilpailutusmäärät ovat olleet tasaisessa kasvussa huolimatta esimerkiksi Koronasta ja siitä että Mikkelin on jo monien vuosien ajan ollut ahkerimpia kilpailuttajakaupunkeja kokoonsa suhteutettuna
- Ostolaskudatan ja hankintadatan välille ei voi laittaa yhtäläisyysmerkkejä koska ostolaskudata pitää sisällään paljon muutakin kuin hankintoihin liittyviä laskuja
- Ostolaskudatan mukaisten Mikkeliäisten toimittajien osuus on tiedossa oleviin vertailukaupunkeihin rinnastettavissa mutta se voisi olla korkeampikin
 - o jokainen prosentti lisää paikallisille toimittajille tuo 830 000 euroa elinvoimaa alueelle
 - o keinoina voisivat olla: puitejärjestelyt ja minikilpailutukset, osatarjousten salliminen ja erityisesti jaetun urakan ja projektinjohtomallin hyödyntäminen rakennushankkeissa
- Hankinnat ja ostot jakautuvat isolle joukolle yrityksiä: yli 10 000 euron toimittajia on 478 kpl ja yli 1000 euron toimittajia 1129 kpl
- Paikallisia yli 10 000 euron toimittajia on 134 kpl ja yhteensä kaikkiaan 320 kpl
- Konserniyhtiöiden osuus ostolaskujen kokonaissummasta on merkittävä mutta onko ostoissa kuinka paljon sellaista toimintaa, jolle edes olisi vaihtoehtoisia toimittajia?
- Paikallisten toimittajien osuus oli lukumäärän perusteella alle kolmannes (30,3 %) kaikista toimittajista mutta euromäärän perusteella suhteessa korkeampi eli 41 % ostolaskudatan kokonaisarvosta
- Suurin toimittajaryhmä on ylivoimaisesti mikroyritykset, pienyritykset ovat seuraavaksi suurin toimittajaryhmä
- Toimialakohtaisessa jakautumisessa on huomioitava paikallisten toimittajien osuuden vaihtelussa myös se seikka, onko tarjontaa edes olemassa niillä toimialoilla, joissa paikallisia toimittajia ei joko ole tai niiden osuus on pieni
- Rajoitetun menettelyn osuus kynnysarvon alittavissa hankinnoissa on kasvanut ja on jo kohtalaisen suuri. Kehityksen ei soisi jatkuvan hankintojen avoimuuden ja kilpailun säilyttämisen varmistamiseksi.
- Tarjousten määrät ovat kaikissa hankintojen kokoluokissa huolestuttavan pieniä suhteessa tarjouspyyntöjen määrään. Ilmiö on yleismaailmallinen mutta sen syitä tulisi paikallisellakin tasolla selvittää. Pienhankintojen ahkeran kilpailuttamisen myötä tarjousmäärät ovat tasaisessa nousussa, mutta tarjouksia tulee edelleen vähän esimerkiksi suhteessa tarjouspyyntöihin tutustuneiden määrään.